

بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر در نمونه‌ای از جامعه ایرانی

Psychometric properties of the looming maladaptive style questionnaire in a sample of Iranian students

Majid Mahmoud Alilou,
Mansour Bayrami,
Abbas Bakhshipour Roudsari &
Mahin Etemadnia
University of Tabriz

مجید محمودعلیلو
منصور بیرامی
عباس بخشی پور رودسری و
مهین اعتمادی نیا*
دانشگاه تبریز

Abstract

The looming maladaptive style is a cognitive variable that increases the individual's vulnerability to anxiety. Looming cognitive style is assessed by the Looming Maladaptive Style Questionnaire (LMSQ-R). This study investigated the structure, validity, consistency, and stability of a Farsi translation of the LMSQ-R in a sample of Iranian students. Three hundred and forty three students (152 men, 190 women) were included in this study. The participants completed the Looming Maladaptive Style Questionnaire-Revised (LMSQ-R), the Social Phobia Inventory (SPIN), the Penn State Worry Questionnaire (PSWQ), and the Depression scale of the Depression, Anxiety and Stress Scale (DASS-42). Results provided evidence from factor analyses confirming a two-factor model of this scale (social and physical threat). Also, the results of partial correlations for assessing convergent and discriminant validity showed that LMSQ-R was independently associated with symptoms of generalized and social anxiety but it was not independently associated with depression. Furthermore, The LMSQ-R exhibited a good internal consistency and test-retest reliability. With respect to the findings of the present study, the Farsi version of the LMSQ-R has shown good psychometric properties in Iranian samples.

Keywords: Looming Cognitive Style, generalized anxiety, social anxiety, depression

چکیده

سبک ادراک نزدیکی خطر یک سبک شناختی است که باعث ایجاد آسیب‌پذیری نسبت به اضطراب می‌شود. این سبک شناختی توسط پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) سنجیده می‌شود. در پژوهش حاضر ساختار عاملی، روایی همگرا و تشخیصی، همسانی درونی و پایایی بازآزمایی ترجمه فارسی این پرسشنامه در نمونه‌ای از دانشجویان ایرانی به تعداد ۳۴۳ نفر (۱۵۲ پسر، ۱۹۰ دختر) مورد بررسی قرار گرفت. شرکت‌کنندگان پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R)، مقیاس هراس اجتماعی کانور (SPIN)، پرسشنامه نگرانی پن (PSWQ) و زیرمقیاس افسردگی مقیاس افسردگی، اضطراب، استرس (DASS-42) را تکمیل کردند. نتایج تحلیل عاملی تاییدی از مدل دو عاملی این مقیاس شامل ادراک نزدیکی خطر فیزیکی و ادراک نزدیکی خطر اجتماعی حمایت کرد. همچنین نتایج تحلیل همبستگی تفکیکی نشان داد که پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر با نشانه‌های اضطراب فراگیر و اضطراب اجتماعی، اما نه افسردگی مرتبط است، که نشان‌دهنده روایی همگرا و تشخیصی مناسب این مقیاس است. همسانی درونی و پایایی بازآزمایی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر نیز در حد رضایت‌بخش مورد تایید قرار گرفت. بنابراین بر اساس نتایج پژوهش حاضر پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر برای سنجش اضطراب در نمونه‌های ایرانی از روایی و پایایی کافی برخوردار است.

واژه‌های کلیدی: سبک ادراک نزدیکی خطر، اضطراب فراگیر، اضطراب اجتماعی، افسردگی

* نشانی پستی نویسنده: ارومیه، دانشگاه آزاد واحد ارومیه، دانشکده علوم پایه، طبقه سوم، گروه روان‌شناسی. پست الکترونیکی: mahin_etemadi@yahoo.com

در یک صورت‌بندی جدید، ریسکیند (۱۹۹۷، ۲۰۰۰) مدل آسیب‌پذیری ادراک نزدیکی خطر^۸ را به‌عنوان آسیب‌پذیری اختصاصی و منحصر به فرد اضطراب، نه افسردگی مطرح کرد. طبق مدل آسیب‌پذیری ادراک نزدیکی خطر، افراد مبتلا به اختلال‌های اضطرابی سناریوهای ذهنی پویایی می‌سازند که در آن، خطر به سرعت در حال شدت گرفتن و نزدیک شدن است، به طوری که نمی‌توانند با آن مقابله کنند و به آن پاسخ دهند (ریسکیند، ۱۹۹۷؛ ریسکیند، ویلیامز، گسنر، کورسنيک و کورتینا، ۲۰۰۰). آنچه که این مدل را از سایر مدل‌های شناختی-اجتماعی مرتبط با اضطراب متمایز می‌سازد، تاکید آن بر اهمیت پویایی پدیدار شناختی^۹ موقعیت تهدیدآمیز روانشناختی است. مدل‌های اخیر با اشاره به عواملی همچون تحمل‌ناپذیری بلا تکلیفی^{۱۰}، هیجان‌پذیری منفی، حساسیت اضطرابی^{۱۱} و ارزیابی ایستای تهدید^{۱۲} فرض می‌کنند که اضطراب از طریق آگاهی از ارزش مطلق خطر^{۱۳} برانگیخته می‌شود (برای مثال، تخمین فرد از احتمال نتایج آزارنده یا هزینه تهدیدهای احتمالی؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰). در مقابل، ریسکیند و همکاران (۲۰۰۰، ۲۰۱۱، ۲۰۱۶) فرض می‌کنند که نه فقط ارزش مطلق خطر در یک زمان معین، بلکه میزان ادراکی که در آن خطر به سرعت تشدید می‌شود، اضطراب را متأثر می‌سازد. برای مثال، دو نفر که هزینه و احتمال خطر را به یک میزان برآورد می‌کنند، می‌توانند در ادراک سرعت تشدید خطر متفاوت باشند (ریسکیند، رکتور و کاسین، ۲۰۱۱). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سبک شناختی ادراک نزدیکی خطر^{۱۴}، پیش‌بینی‌کننده نشانه‌های اضطراب فراگیر (آدلر و استرانک، ۲۰۰۹؛ ویلیامز، شهر، ریسکیند و جوینر، ۲۰۰۵)، اختلال وسواس فکری-عملی (الوود، ریسکیند و اولاتونجی، ۲۰۱۱؛ ریسکیند، تزور،

مقدمه

اختلال‌های اضطرابی و خلقی نه تنها همبودی^۱ تشخیصی بالایی دارند (کسلر، چپو، دملر و والتر، ۲۰۰۵)، بلکه همپوشانی^۲ پدیدار شناختی قابل توجهی نیز نشان می‌دهند (کلارک و واتسون، ۱۹۹۱). مدل‌های مختلفی در زمینه شناخت همپوشانی نشانه شناختی اضطراب و افسردگی ارائه شده‌اند. برای مثال، پژوهشگران برای تبیین همبودی و همپوشانی نشانه شناختی این اختلال‌ها، به بعد شخصیتی مشترکی به نام هیجان‌پذیری منفی^۳ اشاره کرده‌اند، ولی با این حال معتقدند که می‌توان این اختلال‌ها را از طریق مولفه‌های اختصاصی از هم متمایز کرد (برای مثال، بارلو، ۲۰۰۰، ۲۰۰۲؛ کلارک و واتسون، ۱۹۹۱). از گذشته تاکنون، مدل‌های شناختی مختلف، پدیده شناختی تهدید^۴ را مسئول بروز ترس و اضطراب دانسته‌اند (برای مثال، کارور و شیر، ۱۹۹۰؛ لازاروس و فوکمن^۵، ۱۹۸۴؛ به نقل از ریسکیند، ۱۹۹۷). از سوی دیگر، افسردگی با مفاهیمی همچون فقدان شکست و درماندگی مرتبط است (برای مثال، بک، ریسکیند، براون و استیر^۶، ۱۹۸۸؛ سلیگمن^۷، ۱۹۷۵؛ به نقل از ریسکیند، ۱۹۹۷). نکته حائز اهمیت این است که صورت‌بندی‌های شناختی بتوانند به طور موثر با بیان جنبه‌های شناختی متمایزکننده افسردگی و اضطراب به افتراق این دو اختلال کمک کنند (ریسکیند، ۱۹۹۷). با این حال، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نظریه‌های موجود در تمایز محتوای شناختی اضطراب و افسردگی مشکل دارند (برای مثال، گرینبرگ و بک، ۱۹۸۹)، به خصوص این که توجه اندکی به سبک‌های شناختی اضطراب‌زا معطوف شده است.

8. Looming Vulnerability Model

9. dynamic phenomenology

10. intolerance of uncertainty

11. anxiety sensitivity

12. static threat appraisal

13. absolute value of risk

14. Looming Cognitive Style

1. comorbidity

2. overlap

3. negative affectivity

4. threat

5. Lazarus, R. S., & Folkman, S.

6. Beck, A. T., Riskind, J. H., Brown, G., & Steer, R. A.

7. Seligman, M. E. P.

نزدیک شدن سریع خطرهای اجتماعی (برای مثال، طرد شدن قریب‌الوقوع). این زیرمقیاس‌ها به دلیل همبستگی بالا در بسیاری از نمونه‌ها، باهم جمع می‌شوند (ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰). اما، زیرمقیاسی که با اطلاعات تهدید مربوط به حوزه خاصی مطابقت بیشتری دارد، می‌تواند ارزیابی بهتری از سبک ادراک نزدیکی خطر برای آن اطلاعات فراهم کند (برای مثال، ادراک نزدیکی خطر اجتماعی برای اطلاعات تهدید اجتماعی؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۱۱).

در پژوهش‌های خارجی از این مقیاس برای ارزیابی اضطراب از دیدگاه مدل آسیب‌پذیری شناختی ادراک نزدیکی خطر استفاده می‌شود. به منظور استفاده از این پرسشنامه در پژوهش‌های داخلی، اعتبار سنجی این مقیاس در نمونه‌ای از جامعه ایرانی برای نخستین بار در این پژوهش انجام شد. بنابراین، هدف پژوهش حاضر بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه بازنگری شده سبک شناختی ادراک نزدیکی خطر، شامل ساختار عاملی^۴، روایی همگرا^۵ و تشخیصی^۶، همسانی درونی^۷ و پایایی بازآزمایی^۸ در نمونه‌ای از جامعه ایرانی بود.

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش: تعداد ۳۴۳ نفر از دانشجویان دانشگاه ارومیه (۱۵۲ پسر، ۱۹۰ دختر) که سابقه اختلال پزشکی یا روانپزشکی مستلزم مصرف دارو نداشتند در این پژوهش شرکت کردند. برای انتخاب نمونه، تعداد ۱۵ کلاس به صورت تصادفی خوشه‌ای از این دانشگاه انتخاب شد و سپس دانشجویان به صورت داوطلبانه پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R)، پرسشنامه هراس اجتماعی کانور (SPIN)، پرسشنامه نگرانی پن (PSWQ) و زیر مقیاس افسردگی مقیاس افسردگی، اضطراب، استرس (DASS-42) را تکمیل کردند. میانگین

ویلیامز، مان، شهر، ۲۰۰۷) و اضطراب اجتماعی (براون و استوپا، ۲۰۰۸) است. علاوه بر مطالعات آینده‌نگر، مشخص شده است که سبک شناختی ادراک نزدیکی خطر تشخیص‌های اضطراب گذشته‌نگر را نیز پیش‌بینی می‌کند (بلک، ریسکیند و کلايمن، ۲۰۱۰). این سبک، درعین حال رابطه ضعیف‌تری با افسردگی دارد (ریدون و ویلیامز، ۲۰۰۷؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰).

سبک شناختی ادراک نزدیکی خطر به وسیله پرسشنامه بازنگری شده سبک ادراک نزدیکی خطر^۱ (LMSQ-R؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰) سنجیده می‌شود. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که این پرسشنامه از پایایی مناسبی برخوردار است و روایی پیش‌بین، همگرا و افتراقی خوبی دارد (ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰؛ گونزالز-دیاز، سولا، زومالده و ریسکیند، ۲۰۱۴) و می‌تواند اضطراب را از افسردگی هم در جمعیت عادی و هم در جمعیت بالینی متمایز کند (براون و استوپا، ۲۰۰۸؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰؛ ریسکیند و ویلیامز، ۲۰۰۵؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۱۱). همچنین، ریسکیند و همکاران (۲۰۰۰، ۲۰۰۷) ثبات درونی و پایایی بازآزمایی این پرسشنامه را در سطح خوب گزارش کرده‌اند. در کل، یافته‌ها حاکی از آن است که پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر می‌تواند وجهی از آسیب‌پذیری را بسنجد که متمایزکننده اضطراب و افسردگی است (برای مثال، ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰، ۲۰۰۷).

پرسشنامه سبک شناختی ادراک نزدیکی خطر دارای دو زیرمقیاس است: ادراک نزدیکی خطر فیزیکی^۲ و ادراک نزدیکی خطر اجتماعی^۳. ادراک نزدیکی خطر فیزیکی که با ادراک نزدیکی خطر شنیداری مرتبط است، عبارت است از گرایش به بیش برآورد نزدیک شدن و روی‌آوری خطرهای فیزیکی (برای مثال، نزدیک شدن سریع یک شیء). ادراک نزدیکی خطر اجتماعی عبارت است از گرایش به مبالغه

4. factor structure

5. convergent validity

6. discriminant validity

7. internal consistency

8. test-retest reliability

1. Looming Maladaptive Style Questionnaire-Revised

2. Physical looming

3. social looming

این مقیاس دارای سه زیرمقیاس ترس، اجتناب و ناراحتی است و هر گویه آن بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای درجه‌بندی می‌گردد. پایایی این مقیاس به روش بازآزمایی در گروه‌هایی با تشخیص اختلال هراس اجتماعی ۰/۷۸ تا ۰/۸۹ بوده و همسانی درونی با ضریب آلفا در گروهی از افراد بهنجار برای کل مقیاس برابر ۰/۹۴ و برای مقیاس‌های فرعی ترس، اجتناب و ناراحتی فیزیولوژیک به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۹۱ و ۰/۸۰ گزارش شده است (کانور و همکاران، ۲۰۰۰). این آزمون اولین بار توسط عبدی و بیرشک (۱۳۸۲) در ایران ترجمه و اعتباریابی شد و روایی و پایایی آن مورد تایید قرار گرفت. حسنوند عموزاده، شعیری و باقری (۱۳۸۹) همسانی درونی این مقیاس را ۰/۹۱ و آلفای کرونباخ زیرمقیاس‌های اجتناب، ترس و ناراحتی را به ترتیب برابر ۰/۷۵، ۰/۷۴ و ۰/۷۵ گزارش نمودند که نشانگر پایایی رضایت‌بخش این مقیاس است. همچنین، روایی همزمان آن با پرسشنامه خطای شناختی ۰/۳۵، مقیاس حرمت خود ۰/۵۸ و اضطراب فوبیک از نسخه تجدیدنظر شده چک‌لیست نشانگان ۹۰ سوالی (SCL-90-R) ۰/۷۰ گزارش شد. در پژوهش حاضر پایایی این مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

پرسشنامه نگرانی پن: پرسشنامه نگرانی پن^۲ (PSWQ) می‌یر، میلر، مزگر و بورکویچ، ۱۹۹۰) یک ابزار ۱۶ گویه‌ای است و شدت نگرانی را در اندازه‌های پنج‌درجه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) می‌سنجد. دامنه نمره کل نگرانی در این پرسشنامه بین ۱۶ و ۸۰ و نمره بیشتر نشان‌دهنده شدت بیشتر نگرانی است. همسانی درونی پرسشنامه نگرانی پن در نمونه‌های دانشجویی و بالینی بر حسب ضرایب آلفای کرونباخ از ۰/۸۸ تا ۰/۹۵ گزارش شده است (براون، آنتونی و بارلو، ۱۹۹۲؛ دیوی، ۱۹۹۳؛ می‌یر و همکاران، ۱۹۹۰) و پایایی بازآزمایی آن از $r = 0.74$ تا $r = 0.93$ مورد تایید قرار گرفته است (استارتاپ و اریکسن، ۲۰۰۶؛ می‌یر و همکاران، ۱۹۹۰). روایی پرسشنامه نگرانی پن نیز بر حسب همبستگی

سن شرکت‌کنندگان ۲۱/۵۰ با دامنه سنی ۱۸ تا ۲۸ سال و انحراف معیار ۲/۵۸ بود. به داوطلبان اطمینان داده شد که داده‌های پرسشنامه‌ها به صورت گروهی مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت و نیازی به درج نام نیست.

ابزار سنجش

پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر: پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰) تمایل اغراق‌آمیز فرد را به ارزیابی تهدید به صورتی که از نظر خطر و شدت به سرعت در حال افزایش است، به تدریج در حال بدتر شدن است یا فعالانه سرعت و شتاب می‌گیرد، می‌سنجد. این پرسشنامه از شش سناریو تشکیل شده است. سه سناریو از این پرسشنامه ادراک نزدیکی خطر فیزیکی مثل بیماری‌های جسمی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد و سه سناریوی دیگر به سنجش ادراک نزدیکی خطر اجتماعی مثل سخنرانی در جمع می‌پردازد. در سناریوهایی که در پرسشنامه توصیف‌شده‌اند، فرد باید هر صحنه را با جزئیات تصور کرده و به چهار پرسش برای هر سناریو روی مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت پاسخ دهد. گویه‌ها طی فرایند ترجمه و بازترجمه به فارسی برگردانده شده و یک مورد از سناریوهای فیزیکی و دو مورد از سناریوهای اجتماعی با فرهنگ ایران مطابقت داده شدند. ضمن این‌که سوال اول مشترک در همه سناریوها از نمره‌گذاری حذف می‌شود، نمره‌های فرد طوری جمع می‌شوند که نمره‌های بالاتر سطوح بالای آسیب‌پذیری ادراک نزدیکی خطر را نشان می‌دهد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که LMSQ از پایایی مناسبی برخوردار است و روایی پیش‌بین، همگرا و افتراقی خوبی دارد (گونزالز-دیز و همکاران، ۲۰۱۴؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰).

مقیاس هراس اجتماعی: مقیاس هراس اجتماعی^۱ (SPIN؛ کانور و همکاران، ۲۰۰۰) یک مقیاس ۱۷ گویه‌ای است که به منظور ارزیابی هراس اجتماعی ساخته شده است.

^۲. Penn State Worry Questionnaire

^۱. Social Phobia Inventory

در این پژوهش از زیرمقیاس افسردگی این مقیاس برای اندازه‌گیری نشانه‌های افسردگی استفاده شد. مقیاس افسردگی، اضطراب، استرس یک مقیاس ۴۲ گویه‌ای است که سازه‌های روانی افسردگی، اضطراب و استرس را می‌سنجد. زیر مقیاس افسردگی از ۱۴ گویه تشکیل شده است که مواردی چون ناامیدی، فقدان انگیزه، ملالت و حرمت خود پایین را اندازه‌گیری می‌کند. لایباند و لایباند (۱۹۹۵) پایایی بازآزمایی زیرمقیاس‌های فرعی را به ترتیب ۰/۸۱ برای استرس، ۰/۷۹ برای اضطراب و ۰/۷۱ برای افسردگی گزارش کردند. روایی همزمان آن با پرسشنامه اضطراب و افسردگی بک به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۷۴ گزارش شد. پایایی و روایی نسخه فارسی این مقیاس در جمعیت ایرانی رضایت‌بخش گزارش شده است (اصغری مقدم، ساعد، دیباج نیا و زنگنه، ۱۳۸۷). در پژوهش حاضر پایایی زیر مقیاس افسردگی با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۹۵ محاسبه شد.

یافته‌ها

جدول ۱ شاخص‌های توصیفی نمره‌های آزمودنی‌ها را بر اساس متغیرهای سبک ادراک نزدیکی خطر، نگرانی، هراس اجتماعی و افسردگی نشان می‌دهد.

آن با تعدادی از شاخص‌های مرتبط با نگرانی و اضطراب در نمونه‌های دانشجویی و بالینی تایید شده است (استارتاپ و اریکسن، ۲۰۰۶؛ اولاتونجی، شاتنباپر، رودریگز، گلاس و آرنکوف، ۲۰۰۷؛ می‌یر و همکاران، ۱۹۹۰). تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی (اولاتونجی و همکاران، ۲۰۰۷؛ کارتر و همکاران، ۲۰۰۵؛ می‌یر و همکاران، ۱۹۹۰)، ساختار یک عاملی و دو عاملی پرسشنامه نگرانی پن را در نمونه‌های بالینی و غیر بالینی تایید کرده است. در بررسی مقدماتی ویژگی‌های روانسنجی این پرسشنامه در نمونه‌ای از جمعیت دانشجویی ($n = 449$; ۲۳۲ دختر، ۲۱۷ پسر)، ضرایب آلفای کرونباخ برای همسانی درونی نمره کل نگرانی ۰/۹۱ محاسبه شد. ضرایب همبستگی بین نمره‌های تعدادی از شرکت‌کنندگان در پژوهش (۷۳ دختر، ۵۱ پسر) برای پایایی بازآزمایی در دو نوبت با فاصله دو تا چهار هفته برای نمره کل نگرانی $r = 0.78$ محاسبه شد (بشارت، ۱۳۸۶). روایی سازه، همگرا و تشخیصی پرسشنامه نگرانی پن از طریق اجرای همزمان مقیاس اضطراب بک^۱، مقیاس افسردگی اضطراب استرس^۲، فهرست عواطف مثبت و منفی^۳ و مقیاس سلامت روانی^۴ در مورد آزمودنی‌ها محاسبه شد. نتایج ضرایب همبستگی پیروان نشان داد که بین نمره آزمودنی‌ها در پرسشنامه نگرانی پن با عواطف مثبت و بهزیستی روانشناختی همبستگی منفی معنادار از -0.47 تا -0.64 ($p < 0.001$) و با اضطراب، استرس، افسردگی، عواطف منفی و درماندگی روانشناختی همبستگی مثبت معنادار از 0.44 تا 0.65 ($p < 0.001$) وجود دارد. این نتایج، روایی همگرا و تشخیصی پرسشنامه نگرانی پن را تایید می‌کنند (بشارت، ۱۳۸۶).

مقیاس افسردگی، اضطراب، استرس: مقیاس افسردگی، اضطراب، استرس^۵ (DASS-42) لایباند و لایباند، (۱۹۹۵):

1. Beck Anxiety Scale
2. Depression Anxiety Stress Scale
3. Positive and Negative Affect Schedule
4. Mental Health Inventory
5. Depression Anxiety Stress Scales

جدول ۱

میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های سبک ادراک نزدیکی خطر، نگرانی، هراس اجتماعی و افسردگی آزمودنی‌ها

متغیر	پسران		دختران		کل	
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
ادراک نزدیکی خطر (کل)	۵۳/۲۷	۱۴/۵۱	۵۳/۴۵	۱۴/۷۳	۵۳/۲۸	۱۴/۶۲
ادراک نزدیکی خطر فیزیکی	۲۶/۵۸	۷/۹۰	۲۷/۲۴	۷/۷۲	۲۶/۸۳	۷/۸۳
ادراک نزدیکی خطر اجتماعی	۲۶/۶۹	۷/۸۰	۲۶/۲۲	۸/۲۵	۲۶/۴۴	۷/۹۹
نگرانی	۳۹/۰۲	۱۰/۹۷	۳۸/۷۶	۹/۱۲	۳۸/۸۳	۱۰/۲۴
هراس اجتماعی	۳۳/۸۷	۱۱/۳۸	۳۳/۵۵	۱۰/۶۹	۳۳/۶۷	۱۱/۰۹
افسردگی	۲۶/۱۹	۱۲/۰۸	۲۶/۲۶	۱۲/۳۴	۲۶/۲۱	۱۲/۱۷

برای بررسی روایی سازه پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. به دلیل عدم استفاده سوال اول مربوط به هر سناریو در سیستم نمره‌گذاری، این سوال‌ها از تحلیل عاملی حذف و از مجموع ۲۴ گویه تنها ۱۸ گویه وارد تحلیل شدند. برازش مدل بر اساس شاخص مجذور خی بر درجه آزادی (X^2/df)، شاخص برازش تطبیقی^۱ (CFI)، شاخص برازش هنجار شده^۲ (NFI)، ریشه میانگین مربعات باقیمانده استاندارد شده^۳ (SRMR)، (گیفن، اشتراپ و بودرنو، ۲۰۰۰).

مجدور میانگین مربعات خطای تقریب^۴ (RMSEA) و شاخص نیکویی برازش^۵ (GFI) مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۲ نشان داده شده است. با توجه به جدول ۲ تمامی شاخص‌های برازش در حد مطلوب قرار دارند و می‌توان نتیجه گرفت که مدل آزمون شده برازش مناسبی با داده‌های گردآوری شده دارد و ساختار عاملی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر تایید می‌شود.

جدول ۲

شاخص‌های نیکویی برازش مدل آزمون شده پژوهش

شاخص	X^2/df	CFI	NFI	SRMR	RMSEA	GFI
مقدار به دست آمده	۲/۷۸	۰/۹۲	۰/۹۰	۰/۰۴	۰/۰۷	۰/۹۱
حد قابل پذیرش	کمتر از ۳	بیشتر از ۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹۰	کمتر از ۰/۰۵	کمتر از ۰/۰۸	بیشتر از ۰/۹۰

در جدول ۳ بارهای عاملی و واریانس تبیین شده هر یک از گویه‌ها گزارش شده‌اند. شایان ذکر است که همه ضرایب در جدول

۱. Comparative Fit Index

۲. Normed Fit Index

۳. Standardized Root Mean Squared Residual

۴. Root Mean Square Error of Approximation

۵. Goodness of Fit Index

جدول ۳

نتایج تحلیل عاملی تاییدی سوال‌های پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R)

زیر مقیاس	گویه	بار عاملی	واریانس تبیین شده	زیر مقیاس	گویه	بار عاملی	واریانس تبیین شده
		۰/۶۳	۲		۰/۷۴	۲	۰/۵۵
	سناریوی ۱	۰/۸۰	۳	سناریوی ۲	۰/۷۲	۳	۰/۵۲
		۰/۷۴	۴		۰/۸۱	۴	۰/۶۵
		۰/۴۲	۲	ادراک	۰/۴۱	۲	۰/۱۷
ادراک نزدیکی		۰/۳۵	۳	نزدیکی	۰/۳۹	۳	۰/۱۵
خطر فیزیکی	سناریوی ۳	۰/۴۴	۴	سناریوی ۴	۰/۵۸	۴	۰/۳۳
		۰/۳۷	۲	اجتماعی	۰/۳۸	۲	۰/۱۴
	سناریوی ۶	۰/۴۴	۳	سناریوی ۵	۰/۳۹	۳	۰/۱۵
		۰/۳۹	۴		۰/۴۰	۴	۰/۱۶

P ≤ ۰/۰۰۱

روایی همگرا و تشخیصی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) از طریق اجرای همزمان پرسشنامه نگرانی پن به عنوان شاخص اصلی اضطراب فراگیر، پرسشنامه هراس اجتماعی و زیر مقیاس افسردگی مقیاس افسردگی، اضطراب، استرس محاسبه شد. رابطه بین پرسشنامه ادراک نزدیکی خطر با هر یک از پرسشنامه‌های دیگر معنادار بود (جدول ۴). از آنجاکه متغیرهای افسردگی، نگرانی و اضطراب اجتماعی رابطه نیرومندی باهم دارند، به همین دلیل از همبستگی تفکیکی برای بررسی رابطه دوبه‌دوی متغیرها استفاده شد.

همان‌طور که نتایج همبستگی تفکیکی در جدول ۴ نشان می‌دهد، زیر مقیاس‌های ادراک نزدیکی خطر فیزیکی (۰/۱۲) و ادراک نزدیکی خطر اجتماعی (۰/۱۳) با نگرانی رابطه مثبت و معناداری دارند. همچنین، رابطه این متغیرها با هراس اجتماعی مثبت و معنادار و به ترتیب برابر ۰/۱۸ و ۰/۲۶ هستند. اما، زیر مقیاس‌های ادراک نزدیکی خطر با افسردگی رابطه معناداری ندارند.

جدول ۴

همبستگی پیرسون و تفکیکی بین خرده مقیاس‌های LMSQ با نگرانی، هراس اجتماعی و افسردگی

افسردگی		هراس اجتماعی		نگرانی		خرده مقیاس‌های LMSQ
تفکیکی	پیرسون	تفکیکی	پیرسون	تفکیکی	پیرسون	
۰/۰۵-	۰/۲۳**	۰/۱۸**	۰/۲۶**	۰/۱۲*	۰/۱۲*	ادراک نزدیکی خطر فیزیکی
۰/۰۳-	۰/۲۷**	۰/۲۶**	۰/۳۶**	۰/۱۳*	۰/۱۸**	ادراک نزدیکی خطر اجتماعی

*p<0.05, **p<0.01

پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) محاسبه شد. این ضرایب برای ادراک نزدیکی خطر فیزیکی ۰/۸۶، برای ادراک نزدیکی خطر اجتماعی ۰/۷۴ و برای ادراک نزدیکی خطر (نمره کل) ۰/۸۳ به دست آمد و در سطح ۰/۰۱ معنادار بودند. این ضرایب نشانه پایایی بازآزمایی رضایت‌بخش فرم تجدیدنظر شده پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر هستند. شایان ذکر است همه ضرایب در جدول ۵ معنادار هستند.

برای سنجش همسانی درونی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. این ضرایب برای زیر مقیاس‌های ادراک نزدیکی خطر اجتماعی، ادراک نزدیکی خطر فیزیکی و نمره کل به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۸۱ و ۰/۸۹ محاسبه شد که این ضرایب نشانه همسانی درونی رضایت‌بخش پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) است.

ضرایب همبستگی بین نمره‌های ۷۰ نفر از آزمودنی‌ها در دو نوبت با فاصله شش هفته برای سنجش پایایی بازآزمایی

جدول ۵

ضرایب همبستگی بین نمره‌های آزمودنی‌ها در پرسشنامه ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) در نوبت اول و دوم برای محاسبه پایایی بازآزمایی پرسشنامه (n=۷۰)

متغیر	نوبت اول		نوبت دوم	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
سبک ادراک نزدیکی خطر (نمره کل)	۵۳/۷۸	۱۴/۱۲	۵۶/۲۳	۱۱/۸۵
ادراک نزدیکی خطر فیزیکی	۲۷/۱۱	۷/۳۶	۲۷/۵۱	۶/۶۲
ادراک نزدیکی خطر اجتماعی	۲۶/۶۷	۷/۹۷	۲۸/۷۱	۶/۸۸

$P \leq 0.001$

استوپا، ۲۰۰۸؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۷؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۱۱؛ ویلیامز و همکاران، ۲۰۰۵). در بررسی روایی همگرا و تشخیصی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر از طریق اجرای همزمان پرسشنامه نگرانی پن، مقیاس هراس اجتماعی و زیر مقیاس افسردگی مقیاس افسردگی، اضطراب، استرس با استفاده از روش همبستگی تفکیکی، یافته‌های پژوهش حاضر نشان دادند که زیر مقیاس‌ها و نمره کل پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر به طور اختصاصی می‌توانند نشانه‌های اضطراب را از افسردگی افتراق دهند. این یافته‌ها با مطالعات پیشین همسو بوده (براون و استوپا، ۲۰۰۸؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۱۱؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰؛ گونزالز-دیز و همکاران، ۲۰۱۴) و از این دیدگاه که اضطراب و افسردگی علی‌رغم همپوشانی بالای نشانه شناختی (کلارک و واتسون، ۱۹۹۱) تا حدودی با

بحث

هدف مطالعه حاضر بررسی ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) بود. نتایج تحلیل عاملی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر ساختار دو عاملی این مقیاس، شامل دو زیرمقیاس ادراک نزدیکی خطر فیزیکی و ادراک نزدیکی خطر اجتماعی را تایید کرد. این ساختار دو عاملی از تمایز نظری بین دو حوزه گسترده سبک شناختی ادراک نزدیکی خطر (ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰) حمایت می‌کند. همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر نتایج مطالعات پیشین را که از ادراک نزدیکی خطر فیزیکی و ادراک نزدیکی خطر اجتماعی به‌عنوان دو زیرمقیاس مجزا استفاده کرده‌اند، تایید می‌کند (براون و

ریسکیند و همکاران، ۲۰۰۰؛ ریسکیند، ویلیامز و جوینر، ۲۰۰۶؛ گونزالز-دیز و همکاران، ۲۰۱۴).

پژوهش حاضر در بررسی پایایی، روایی و ساختار عاملی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر با محدودیت‌هایی همراه است. یکی از محدودیت‌های معمول، استفاده از مقیاس‌های خودگزارشی برای سنجش نشانه‌های اختلال‌ها است. مطالعات آینده می‌توانند از مزایای استفاده از مصاحبه‌های ساختاریافته برای ارزیابی نشانه‌های اضطراب و افسردگی بهره‌مند شوند. محدودیت دیگر، جامعه پژوهش و تعداد نمونه شرکت‌کننده در این پژوهش است. از این‌رو، در تعمیم‌یافته‌ها، به‌خصوص به بیماران بالینی با تشخیص اختلال‌های اضطرابی باید احتیاط کرد. پیشنهاد می‌شود، مطالعات آینده به بررسی ویژگی‌های روانسنجی این مقیاس در جمعیت بالینی با تشخیص اختلال‌های اضطرابی و افسردگی بپردازند. علی‌رغم این محدودیت‌ها، مطالعه حاضر اولین مطالعه‌ای است که در ایران به بررسی پایایی، روایی و ساختار عاملی این پرسشنامه پرداخته است. در نهایت این‌که، پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر از پایایی و روایی مناسبی برای ارزیابی نشانه‌های اضطراب برخوردار است. بنابراین، می‌توان از این پرسشنامه برای رویکردهای مداخله‌ای مشتق از مدل آسیب‌پذیری ادراک نزدیکی خطر (ریسکیند، رکتور و تیلور، ۲۰۱۲) استفاده کرد.

مراجع

اصغری مقدم، م. ع.، ساعد، ف.، دیباج نیا، پ.، و زنگنه، ج. (۱۳۸۷). بررسی مقدماتی روایی و پایایی مقیاس‌های افسردگی، اضطراب و استرس (DASS) در نمونه‌های غیربالینی. *دوماهنامه علمی-پژوهشی دانشگاه شاهد*، ۳۱، ۳۸-۲۳.

بشارت، م. ع. (۱۳۸۶). بررسی مقدماتی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه نگرانی پن. گزارش پژوهشی. دانشگاه تهران.

فرایندهای شناختی مجزایی مرتبط هستند، حمایت می‌کند. همچنین، در بررسی این فرض که هر یک از زیرمقیاس‌های پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر با نشانه‌های اضطرابی خاصی مطابقت بیشتری دارد (برای مثال، مطابقت بیشتر نزدیکی خطر اجتماعی با نشانه‌های هراس اجتماعی؛ ریسکیند و همکاران، ۲۰۱۱)، یافته‌ها نشان داد که ادراک نزدیکی خطر فیزیکی و ادراک نزدیکی خطر اجتماعی به طور مستقل با کنترل زیر مقیاس دیگر با هر دو متغیر نگرانی به‌عنوان شاخصه اصلی اضطراب فراگیر و هراس اجتماعی رابطه دارند. این نتایج تا حدودی با یافته‌های مطالعات پیشین که نشان دادند ادراک نزدیکی خطر فیزیکی در نمونه‌های بالینی (ریسکیند و همکاران، ۲۰۱۱) و غیربالینی (گونزالز-دیز و همکاران، ۲۰۱۴) با نشانه‌های هر دو اختلال اضطراب اجتماعی و اختلال اضطراب فراگیر رابطه دارد، همسو است. اما، یافته‌های پژوهش حاضر در تضاد با بخشی از یافته‌های ریسکیند و همکاران (۲۰۱۱) و گونزالز-دیز و همکاران (۲۰۱۴) قرار دارد که نشان دادند ادراک نزدیکی خطر اجتماعی تنها با اضطراب اجتماعی رابطه دارد. این یافته‌ها روایی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) را برای استفاده در پژوهش‌های آینده مورد تایید قرار می‌دهد.

همسانی درونی ماده‌های نسخه بازنگری شده سبک ادراک نزدیکی خطر (LMSQ-R) و زیرمقیاس‌های این آزمون بر حسب ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد و مورد تایید قرار گرفت. پایایی بازآزمایی مقیاس بر اساس محاسبه ضرایب همبستگی بین نمره‌های تعدادی از آزمودنی‌ها در دو نوبت با فاصله شش هفته برای زیرمقیاس‌های این پرسشنامه و همچنین برای نمره کلی مقیاس محاسبه شد. این ضرایب نشانه پایایی بازآزمایی رضایت‌بخش مقیاس است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های انجام شده در مورد پایایی پرسشنامه سبک ادراک نزدیکی خطر مطابقت می‌کند (برای مثال،

- American college students. *Journal of Anxiety Disorders*, 19, 827-843.
- Carver, C. S., & Scheier, M. F. (1990). Origins and functions of positive and negative affect: A control-process view. *Psychological Review*, 97, 19-35.
- Clark, L. A., & Watson, D. (1991). Tripartite model of anxiety and depression: Psychometric evidence and taxonomic implications. *Journal of Abnormal Psychology*, 100 (3), 316-336.
- Connor, K. M., Davidson, J. R., Churchill, L. E., Sherwood, A., Foa, E., & Weisler, R. H. (2000). psychometric properties of the social phobia inventory. *British Journal of Psychiatry*, 176, 379-386.
- Davey, G. C. L. (1993). A comparison of three worry questionnaire. *Behavior Research and Therapy*, 31, 51-56.
- Elwood, L. S., Riskind, J. H., & Olatunji, B. O. (2011). Looming vulnerability: Incremental validity of a fearful cognitive distortion in contamination fears. *Cognitive Therapy and Research*, 35, 40-47.
- Gefen, D., Straub, D. W., & Boudreau, M. C. (2000). Structural Equation Modeling and Regression: Guidelines for research practice. *Communications of the Association for Information Systems*, 4, 1-70.
- Gonzalez-Diez, Z., Sola, I. O., Zumalde, E. C., & Riskind, J. H. (2014). Psychometric properties of the Looming Maladaptive Style Questionnaire (LMSQ-R) in young Spanish adults. *Psicothema*, 26, 260-266.
- Greenberg, M. S., & Beck, A. T. (1989). Depression versus anxiety: A test of content-specificity hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 98, 9-13.
- Kessler, R. C., Chiu, W. T., Demler, O., & Walters, E. E. (2005). Prevalence, Severity, and Comorbidity of Twelve-month DSM-IV Disorders in the National Comorbidity Survey Replication (NCSR). *Achieve of General Psychiatry*, 62, 617-627.
- Lovibond, P. F., & Lovibond, S. H. (1995). The structure of negative emotional states: حسونند عموزاده، م.، شعیری، م.، و باقری، ا. (۱۳۸۹). بررسی روایی و روایی سیاهه فوبی اجتماعی بر روی نمونه‌های غیربالینی ایرانی. خلاصه مقالات پنجمین سمینار سراسری بهداشت روان دانشجویان. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معاونت دانشجویی.
- عبدی، ر.، بیرشک، ب. (۱۳۸۲). سوگیری تعبیر در افراد مبتلا به اختلال هراس اجتماعی. رساله برای دریافت کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، انستیتو روانپزشکی تهران، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران.

References

- Adler, A. D., & Strunk, D. R. (2009). Looming maladaptive style as a moderator of risk factors for anxiety. *Cognitive Therapy and Research*, 34, 59-68.
- Barlow, D. H. (2000). Unraveling the mysteries of anxiety and its disorders from the perspective of emotion theory. *American Psychologist*, 55, 1247-1263.
- Barlow, D. H. (2002). *Anxiety and its disorders: The nature and treatment of anxiety and panic (2nd ed.)*. New York: Guilford Press.
- Black, D., Riskind, J. H., & Kleiman, E. M. (2010). Lifetime History of Anxiety and Mood Disorders Predicted by Cognitive Vulnerability to Anxiety. *International Journal of Cognitive Therapy*, 3(3), 215-227.
- Brown, T. A., Antony, M. M., & Barlow, D. H. (1992). Psychometric properties of the Penn State Worry Questionnaire in a clinical anxiety disorder sample. *Behavior Research and Therapy*, 30, 33-37.
- Brown, M. A., & Stopa, L. (2008). The Looming Maladaptive Style in Social Anxiety. *Behavior Therapy*, 39(1), 57-64.
- Carter, M. M., Sbrocco, T., Miller, O., Suchday, S., Lewis, E. L., Freedman, R. E. K. (2005). Factor structure, reliability, and validity of the Penn State Worry Questionnaire: Differences between African-American and White-

- physical threats. *Frontiers in Psychology*, 7, 521.
- Riskind, J. H., Tzur, D., Williams, N. L., Mann, B., & Shahar, G. (2007). Short-term predictive effects of the looming cognitive style on anxiety disorder symptoms under restrictive methodological conditions. *Behavior Research and Therapy*, 45, 1765-1777.
- Riskind, J. H., & Williams, N. L. (2005). A unique vulnerability common to all anxiety disorders: The looming maladaptive style. In L. B. Alloy & J. H. Riskind (Eds.), *Cognitive vulnerability to emotional disorders*. New Jersey: Erlbaum.
- Riskind, J. H., Williams, N. L., Gessner, T. L., Chrosniak, L. D., & Cortina, J. M. (2000). The looming maladaptive style: Anxiety, danger, and schematic processing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 837-852.
- Riskind, J. H., Williams, N. L., & Joiner, T. E. (2006). The looming cognitive style: A cognitive vulnerability for anxiety disorders. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25, 779-801.
- Startup, H., M., & Erickson, T. M. (2006). The Penn State Worry Questionnaire (PSWQ). In G. C. L. Davey and A. Wells (Eds.), *Worry and its psychological disorders: Theory, assessment and treatment* (pp. 265-283). Chichester, England: Wiley.
- Williams, N. L., Shahar, G., Riskind, J. H., & Joiner, T. E. (2005). The looming maladaptive style predicts shared variance in anxiety disorder symptoms: Further support for a cognitive model of vulnerability to anxiety. *Journal of Anxiety Disorders*, 19, 157-175.
- Comparison of the Depression Anxiety Stress (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories. *Behavior Research and Therapy*, 33, 335-343.
- Meyer, T. J., Miller, M. L., Metzger, R. L., & Borkovec, T. D. (1990). Development and validation of the Penn State Worry Questionnaire. *Behavior Research and Therapy*, 28, 487-495.
- Olatunji, B. O., Schottenbauer, M. A., Rodriguez, B. F., Glass, C. R., & Arnkoff, D. B. (2007). The structure of worry: Relations between positive/negative personality characteristics and the Penn State Worry Questionnaire. *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 540-553.
- Reardon, J. M., & Williams, N. L. (2007). The specificity of cognitive vulnerabilities to emotional disorders: Anxiety sensitivity, looming vulnerability and explanatory style. *Journal of anxiety Disorders*, 21, 625-643.
- Riskind, J. H. (1997). Looming vulnerability to threat: A cognitive paradigm for anxiety. *Behaviour Research and Therapy*, 35, 386-404.
- Riskind, J. H., Rector, N. A., & Cassin, S. E. (2011). Examination of the convergent validity of looming vulnerability in the anxiety disorders. *Journal of Anxiety Disorders*, 25, 989-993.
- Riskind, J. H., Rector, N. A., & Taylor, S. (2012). Looming cognitive vulnerability to anxiety and its reduction in psychotherapy. *Journal of Psychotherapy Integration*, 22, 137-162.
- Riskind, J. H., Sagiliano, L., Trojano, L., & Massimiliano, C. (2016). Dysfunctional freezing responses to approaching stimuli in persons with a Looming Cognitive Style for